

Bijlage 3

Verslag van mijn eerste hongerstaking

**Verslag eerste hongerstaking.
Met de Afghanen in juli 2003**

Dagboek over mijn eerste hongerstaking.

Dit was mijn eerste van de vijf hongerstakingen die ik heb gedaan tussen 2003 en 2006.

Vanaf woensdag 30 juli 2003 ging ik elke dag naar de Afghaanse hongerstakers in de kerk van het H. Kruis te Elsene.

Vanaf maandag 11 augustus, besloot ik om solidair met de Afghaanse vluchtelingen in hongerstaking te gaan in hun kerk. Graag wil ik jullie uitleggen waarom ik dit deed en ik wil ook wat vertellen over mijn ervaringen.

Het begin van de Afghaanse hongerstaking

Op donderdag 24 juli 2003 gingen de Afghanen in hongerstaking. Ze zou 22 dagen duren.

De reden voor de staking was een wanhoopsdaad. Zo'n 1000 Afghanen (volgens de meeste bronnen 1100) ontvingen een negatief antwoord op hun asielaanvraag en moesten het grondgebied verlaten. Zij konden nog binnen de 15 dagen beroep aantekenen. Vluchtelingen die voor juli 2001 toekwamen, mochten nog enkele maanden langer blijven. De Afghanen waren hierdoor in paniek en begonnen een hongerstaking.

Eerst waren het enkele tientallen Afghanen die, volgens de Afghanen zelf, met toelating van de pastoor de kerk hadden bezet. Ondertussen had het nieuws zich verspreid, per GSM maar ook via de media en vrijdag stroomden er nog vele Afghanen toe. De dag nadien, de zaterdag, werd niemand meer toegelaten. Immers, vrij snel was het aantal Afghanen gegroeid tot 320, wat werkelijk de limiet was om problemen van hygiëne e.a. te vermijden.

Bovendien was het ook niet nodig dat alle Afghanen in België naar de kerk zouden komen aangezien de thans gevormde groep wilde actievoeren voor iedereen.

De groep hongerstakers bestond enerzijds uit een veertigtal gezinnen met ongeveer 100 kinderen, anderzijds uit alleenstaande personen, vooral mannen. Er waren een zestal zwangere vrouwen en enkele jonge moeders die borstvoeding gaven. Er bevonden zich ook nog enkele zeer

oude personen tussen. Ze woonden reeds geruime tijd in België, verspreid over Brussel, Vlaanderen en Wallonië en velen spraken al Frans of Nederlands. Sommigen onder hen hadden ook reeds een beroep geleerd en werkten al officieel. Zij kwamen uit alle geledingen van de bevolking, het betrof een allegaartje aan beroepen, etnische groepen enz...

Op zaterdag 26 juli is er dan onder de Afghanen een comité gevormd dat zou onderhandelen, de pers te woord staan, en alle externe verantwoordelijkheden zou opnemen. De groep bestond eerst uit 8 personen : 3 onderhandelaars en 3 'controleurs' van die onderhandelaars, waaraan nog 2 woordvoerders werden toegevoegd. Later is ook Jasser er bijgekomen aangezien deze in het begin zeer grote angst had om te praten.

Mijn motivatie om in actie te komen.

Vanaf de eerste dagen was ik aangegrepen door het onrecht dat hen werd aangedaan en door de uitlatingen van Minister Dewael die deze actie 'chantage en ondemocratisch' noemde.

Mijn grote vraag was : hoe kon het in godsnaam dat ongeveer 1000 Afghaanse oorlogsvluchtelingen een bevel tot uitwijzing kregen?

Alle mensen en groeperingen die de situatie ter plaatse kennen (journalisten, artsen zonder grenzen, Human Rights Watch, Amnesty International e.a.) zijn van oordeel dat een terugkeer nu niet verantwoord is.

Gedurende de ganse hongerstaking las ik op de website van ons Belgisch ministerie van Buitenlandse zaken als reisadvies voor toeristen: 'Reizen naar Afghanistan wordt ten stelligste afgeraden. De situatie is er onstabiel en gevaarlijk voor reizigers. '

Zijn wij meer waard dan de Afghaanse bevolking? Waarom noemde Minister Dewael deze actie chantage en ondemocratisch? Zijn de leugens en verdachtmakingen die de Minister nadien de wereld instuurde dan wel toelaatbaar en democratisch?

De actie van de Afghanen mag dan wel een drukkmiddel genoemd worden, zoals elke staking er één is, maar ze is zeker niet ondemocratisch en strafbaar !

Ze is eerder een wanhoopsdaad die begrijpelijk is na het krijgen van een uitwijzingsbrief.

Men kan zich onmogelijk met alle problemen van de wereld bezig houden, maar dit leek me zo geweldig onrechtvaardig dat ik wel iets moest doen. Ik kon niet thuis blijven, ik zou naar hen toe gaan, naar hen luisteren en zien wat ik kon doen.

Hoe meer ik erover nadacht, hoe erger ik het vond. Ik kon geen enkel verstandelijk, emotioneel, juridisch of menselijk argument bedenken om deze mensen terug naar Afghanistan te sturen.

Kunnen ze terug naar hun land omwille van de veiligheid?

Neen, want zoals eerder gezegd, zelfs ons eigen ministerie zegt dat de toestand er erg gevaarlijk is. De nationale vrouwenraad stelt zelfs dat het terugsturen van vrouwen in het bijzonder onmenselijk zou zijn en strijdig met het verdrag over de rechten van de mens.

Kunnen ze terug naar hun land om het weer mee te helpen heropbouwen en omdat elke kracht er nodig is ?

Ja, zij zouden onmiddellijk teruggaan indien ze in staat zouden zijn om er iets te doen. Velen zouden echter om individuele redenen echt gevaar lopen en de algemene toestand van Afghanistan is dat van een volledig ontredde land. Ondanks al hun geld en macht zijn de VS en Europa op dit ogenblik niet in staat om rust, orde en veiligheid te brengen. De beloofde democratie en wederopbouw staat nergens. Als al die landen samen het niet kunnen realiseren, is het hypocriet de vluchtelingen te beschuldigen dat ze hun land in de steek laten.

Is het geen gevaarlijk precedent iedere vluchteling uit de wereld zomaar op te nemen en te helpen?

Als mens, en zeker als inwoner van een beschaafd en rijk land, moet men elkeen helpen die in nood is. Dit heeft niet alleen betrekking op deze Afghanen maar op alle vluchtelingen.

Bovendien mogen we niet vergeten dat onze Westerse wereld mee verantwoordelijk is voor de grote ellende en onrechtvaardigheid in de wereld.

Als wij die landen structureel zouden helpen om er bovenop te geraken zouden niet zoveel mensen of families naar hier vluchten. Wij vluchten ook niet weg uit ons land, want hier is het goed leven.

Tenslotte : als we geen wapens zouden leveren (of schenken onder vorm van militaire steun), zouden er minder oorlogen zijn en zou het geld beter voor ontwikkeling van de armste volkeren in de wereld kunnen gebruikt worden.

Moeten wij eerst niet nagaan of de Afghaanse vluchtelingen wel voldoen aan de wettelijke bepalingen inzake vluchtelingen?

Vooreerst : in uitzonderlijke situaties moet het menselijke primeren op wettelijke bepalingen.

Met een voorbeeld wil ik dit duidelijk maken. Als iemand op straat wordt aangereden, dien ik onmiddellijk hulp te bieden. Ik zal me niet afvagen of ik de wet niet overtreed door toevallig het rood verkeerslicht te negeren ...

Vervolgens zijn vele juristen het er over eens dat de minister in uitzonderlijke situaties een regeling mag treffen. Deze Afghaanse vluchtelingen uit onveilig oorlogsgebied verkeren in een uitzonderlijke situatie, zoveel is zeker.

Artikel 9, § 3 van de wet van 15 december 1980 laat de overheid toe op te treden ten gunste van zulke vluchtelingen, zoals nadien is gebleken.

Bovendien is er geen wettelijke duidelijkheid rond regularisatie, veel berust op willekeur.

Tenslotte nog dit : zelfs in het geval er NU geen wettelijke basis zou zijn voor een regeling, moeten regering en parlement maar voor een nieuwe wet zorgen die verhindert dat oorlogsvluchtelingen worden teruggestuurd en hen een verblijfsvergunning geeft in België, zolang het in hun land van afkomst onveilig is.

Ik herinner me toespraken in het parlement, weliswaar in andere omstandigheden, die als doel hadden wetten onmiddellijk aan te passen.

Ik denk dan aan de wijziging van de genocidewet, anti-tabakswet, wapenwet en amnestie voor grote fraudeurs. Niet de menselijkheid, maar andere beweegredenen lagen hieraan ten grondslag. Is het dan niet evenzeer mogelijk om in naam van de menselijkheid een wet met betrekking tot deze Afghaanse vluchtelingen te wijzigen?? Dezelfde bekommernis gaat overigens uit naar vele andere groepen van vluchtelingen, hoewel ik goed besef dat het onmogelijk is alle problemen tegelijk aan te pakken. Het is immers even onmenselijk andere vreemdelingen die in België ingeburgerd zijn, na lange tijd nog terug te sturen.

Dienen de vluchtelingen niet eerst alle proceduremiddelen uit te putten, en/of nog een tijd in België te blijven om daarna de toestand te evalueren?

Neen, dit is een slecht voorstel. Het getuigt van onbegrip over datgene wat vluchtelingen psychologisch meemaken indien ze bestendig in de onwetendheid en angst worden gelaten. Het klinkt mooi maar het is onmenselijk in de feiten. Sommigen wachten ten onrechte al jaren op een beslissing.

De vluchtelingen verdienen zekerheid. Bovendien weet de regering best dat de toestand in Afghanistan, net zoals in Irak of in Liberia of in Kongo, om maar enkele landen te noemen, op enkele jaren zal verbeterd zijn. Verbetering is een kwestie van vele jaren. Het zou toch onverantwoord zijn om deze mensen vele jaren in de onzekerheid te laten, tot hun kinderen hier eventueel getrouwd zijn, zelf kinderen hebben om ze dan bijvoorbeeld nog terug te sturen.

Neen, men moet niet over enkele maanden evalueren, dat heeft men nu reeds gedaan. Er moet NU een definitieve oplossing komen voor deze oorlogsvluchtelingen.

We kennen voorbeelden genoeg van vluchtelingen uit Kosovo die nog steeds niet kunnen terugkeren naar de gebieden vanwaar ze komen, en daar is de oorlog ook al jaren geleden voorbij.

Er is mijns inziens geen enkel ernstig argument dat een uitwijzing van Afghaanse vluchtelingen verantwoordt.

Ook uitstel is voor mij om dezelfde redenen onaanvaardbaar.

Ik word misselijk van de houding van de regering. Het is mij ook een raadsel waarom de verantwoordelijken van de politieke partijen, van de sociale organisaties en vakbonden, van de religieuze gemeenschappen en zovele anderen in dit land hun stem niet verheffen en sterk protesteren tegen deze gang van zaken. Als dat meer zou gebeuren zouden er geen hongerstakingen nodig zijn.

Om al deze redenen was het voor mij niet genoeg om te gaan luisteren naar de Afghanen, met hen mee te vergaderen of zelfs hun kleren te wassen.

Ik was van oordeel dat ik me sterker moest engageren in deze zaak.

Ik wilde mee in hongerstaking met de Afghanen, in solidariteit met hen en net zolang als zij, anders zou ik me niet meer goed voelen.

Ik was er zeker van dat ik hiermee voor hen een steun kon betekenen en een nieuwe stimulans zou geven om het eendrachtig vol te houden tot er een redelijke oplossing uit de bus kwam.

Het was tenslotte ook mijn bedoeling om de regering nog meer onder druk te zetten en aan de bevolking een signaal te geven dat er dringend meer actie en steun moest komen. Hopelijk zou het de bevolking ook aanzetten om dieper na te denken over gans deze problematiek.

De hongerstaking is een middel om een doel te bereiken. Hun doel is om een rechtvaardige oplossing te vinden voor hun problemen. Het middel is deze hongerstaking omdat voor hen alle andere middelen zijn uitgeput.

Een rechtvaardige oplossing kan er bovendien pas komen als de regering hen een aanvaardbaar statuut in België aanbiedt.

De Burenraad ' assemblée des voisins '

(buurtbewoners en sympathisanten van overal)

Op woensdag 30 juli zou ik voor het eerst naar de kerk gaan. Ik belde naar Katleen, iemand van Attac Leuven die ook zeer actief is rond vluchtelingenwerking en die veel met vluchtelingen begaan is. Ze zei me dat er 's avonds nog andere mensen samen kwamen. We gingen die avond naar de H Kruiskerk in Elsene waar de hongerstakers zich bevonden. Onderweg hadden we ook Lieve en haar dochter Caroline opgepikt die ook reeds veel ervaring hebben met vluchtelingen. Zo begonnen heel onverwachts en spontaan de burenbijeenkomsten ". Op de eerste bijeenkomst waren tientallen mensen die hun bekommernis uitten en iets wilden doen.

Op de volgende vergaderingen waren er soms wel enkele honderden aanwezig.

Katleen, Lieve, Caroline en ikzelf zouden in elk geval verder altijd aanwezig zijn op de vergaderingen van de buurt.

De dag nadat ik voor het eerst naar de Afghaanse hongerstakers ging, stelde ik een protestbrief op en stuurde die naar een honderdtal vrienden en kennissen met de vraag de brief op hun beurt door te sturen naar hun vrienden. Het was de bedoeling dat zeer velen de modelprotestbrief zouden sturen naar Minister Dewael. Ook anderen en

andere organisaties volgden dit initiatief zodat er wel duizenden brieven bij de Minister zijn aangekomen.

Sommigen kregen daarop later antwoord , anderen niet. De Minister wees in zijn antwoord op de bestaande wetgeving en op het feit dat we slecht ingelicht waren...

Ik schreef ook naar topmensen uit de politieke, sociale en vakbondsmiddens en kreeg slechts één antwoord, namelijk van de politieke beweging *Vivant*, die zei niet achter onze actie te kunnen staan. Zij namen tenminste een standpunt in. Het meest was ik ontgoocheld over het stilzwijgen van de arbeidersbewegingen en vakbonden en van de socialistische partijen.

Nadien ben ik elke dag bij de vluchtelingen geweest en heb naar de bekommernissen van de Afghanen geluisterd en met hen meegeleefd. Ik heb mee actie gevoerd aan de kerk, en me actief ingezet en hulp verleend, samen met het buurtcomité. Ik vond een bereidwillige handelaar die verfdozen wilde schenken en zelf kocht ik wat kleurpotloden voor de kinderen. Mijn dochter gaf kinderkleding mee en ik slaagde erin om in een winkel een kleed te kopen aan halve prijs voor een zwangere vrouw.

De burenrraad, die zoals gezegd spontaan gegroeid was, bestond uit mensen uit de buurt, uit andere Brusselaars, en uit sympathisanten uit heel België, meestal Franstaligen. We waren toevallig samengekomen omdat iedereen vanuit een individuele bewogenheid naar de kerk kwam. We vonden elkaar in eenzelfde streven en spraken af om op regelmatige dagen te vergaderen.

Dank zij het goede weer hadden de vergaderingen altijd buiten plaats, meestal op de trappen van de kerk, een enkele keer ook wel onder een boom aan de nabij gelegen vijver. In het begin verliep alles wat verwarrend : iedereen nam de micro, tot voorbijgangers toe. Nadien verliep het georganiseerd.

Naast praktische punten brachten sommige personen ook allerlei andere dingen aan. Zo hield een Afrikaanse priester een pleidooi om de Islamieten uit de Christelijke kerk te verwijderen. Een echte 'Brusseeleer', een oud- paracommando, stelde voor om ons tot Koning Albert te richten en een hevige migrant vond dat we de zaak moesten opentrekken naar alle vluchtelingen.

Een vrouw, goed dronken, nam de micro en krijste dat de Afghanen uit de kerk moesten. Daarop stormde ze binnen. Meteen liep ik naar haar toe en greep haar beet, maar ze rukte zich los, liep naar het gedeelte van de kerk waar de vrouwen sliepen en plofte zich neer op een matras met de woorden 'nu ben ik ook een Afghaanse en blijf hier'.

Zo beleefden we allerlei dingen die voorzeker onder de noemer 'basisdemocratie' vallen ...

Meer en meer trokken enkele personen de leiding naar zich toe, waarmee ik verder niets negatiefs bedoel.

Dat alle communicatie in het Frans verliep – op enkele vertalingen na – voelde ik als minder positief aan. Nochtans waren er, zowel in het buurtcomité als bij de Afghanen, enkele Nederlandstaligen.

De organisatie liep vlot door de inzet van vele vrijwilligers en er waren enkele honderden mensen die de vergaderingen bijwoonden. Velen onder hen namen een taak op zich en vervulden die uitstekend.

Er ontstonden spontaan werkgroepen die elk een specifieke taak hadden. Zo was er een werkgroep voor persmededelingen, één voor juridische bijstand, één om de acties voor te bereiden, en één voor de medische bijstand. In deze werkgroep kregen Belgische dokters een beurtrol met de Afghaanse dokter.

Sommigen zorgden voor het wassen van kleren, anderen voor de voeding van de kinderen, hygiënemateriaal voor de vrouwen, wc-papier, honderden flessen drinkwater enz....

Zelf nam ik ook wasgoed mee en zorgde voor het strijken van het linnen, ik wilde Irma hier niet mee opzadelen. Hierdoor nam ik wel het risico dat ik in de toekomst ook thuis mijn kleren zou moeten strijken.

....

Voor de dagelijkse animatie voor de kinderen was er een beurtrol en dat werkte prachtig.

Films werden vertoond, heksentoneel werd gespeeld, kleurnamiddagen werden georganiseerd, allerhande spelletjes werden gespeeld enz... Dikwijls gebeurde dit allemaal in het aanpalend schooltje, soms in de kerk en op de trappen van de kerk.

Een andere groep hield zich bezig met het dagelijks bereiden van warme maaltijden voor de kinderen, voor de zwangere vrouwen en zij die borstvoeding gaven. Allemaal enorm en prachtig werk met ongekende inzet.

Tijdens de vergaderingen werd er ook geld ingezameld om de kosten te dragen . Om het eten te kunnen betalen werden speciale geldinzamelingen gedaan.

Bij deze gelegenheid wil ik mijn bewondering uiten voor het prachtige werk van de vrijwilligers van het Rode Kruis.

Natuurlijk dreven soms “kleine kantjes” boven, wat niet verwonderlijk is met zo'n grote groep van actieve mensen. De meeste dingen stoorden me niet, vermits ze verdwenen onder de enorme goodwill en inzet van alle vrijwilligers. Slechts één keer was ik wat kregelig, toen iemand zichzelf belangrijker begon te vinden dan de groep en enkele regels van basisdemocratie aan zijn laarzen lapte. Maar ja, zo'n dingen zullen wel altijd gebeuren waar mensen samenwerken.

Er waren natuurlijk ook verschillende meningen over de aanpak van de acties. Ook dat is geen uitzondering. Ook bij andere acties of stakingen heeft men diegenen die er harder willen tegen aangaan en anderen die vlugger een compromis aanvaardden. Sommigen willen eerder de media inschakelen dan anderen enz...

Dit was ook te merken onder de Afghanen zelf, zeker op het einde van de onderhandelingen.

In de loop van de week stelden we ook een **open brief** op van de buurt en de sympathisanten ten behoeve van de pers. Katleen, Lieve e.a. tekenden voor de Vlamingen in het buurtcomité.

Op vrijdag 8 augustus hielden Afghanen en mensen van het comité, waarvan ik de Vlaamse tekst las, een **persconferentie**. Op zaterdag 9 augustus organiseerden we een **manifestatie voor de kerk**. Eerst dachten we aan een betoging in de straten van Elsene met als eindpunt een meeting aan de trappen van de kerk. De burgemeester verbood dit door een samenscholingsverbod uit te vaardigen vanwege een geplande betoging van extreem rechts. Uiteindelijk mochten we dan een sympathiebijeenkomst houden voor de kerk.

Er waren enkele honderden aanwezigen, allerlei brieven werden voorgelezen en er werd verslag uitgebracht over de situatie en datgene wat het buurtcomité deed. Alles verliep prima en in grote solidariteit.

Foto pvc

Persconferentie aan de kerk. Pol spreekt de menigte toe.

Zoals gewoonlijk was er ook bij deze gelegenheid weer iemand van de PVDA die mijns inziens de zaak misbruikte. Een uur lang stond hij in de richting van de camera's met een affiche van de PVDA in de hoogte. Ik weet niet of hij ook andere 'hulp' heeft geboden.

Intussen hielden ook in het opvangcentrum voor illegalen in Kapellen vijf Afghaanse vluchtelingen een hongerstaking uit solidariteit met hun landgenoten in Elsenne. Zij stopten er eerder mee.

Nog te vermelden dat **15 rechtse betogers** op zondag 3 augustus het samenscholingsverbod overtraden. Ze voerden aan dat de kerk terug aan de Belgen moest worden gegeven (hoewel ik niet weet of één van hen wel gelovig is) maar ze werden prompt opgepakt. De burenrade had beslist om geen energie te steken in tegenbetogingen. We hadden onze aandacht meer dan nodig voor de Afghanen zelf.

Mijn verblijf in de kerk.

Ik ging elke dag naar de kerk bij de Afghanen en deed mee aan de acties en hielp hen ook individueel. Desondanks voelde ik **voelde** me

ongelukkig en ellendig. Telkens als ik thuis kwam dwaalden mijn gedachten af naar hen die lijden door de schuld van de Belgische regering. Ik kon mijn aandacht niet bij mijn werk houden. Ik besloot om bij hen te blijven en in hongerstaking te gaan. Ik bracht Irma in het weekend van 9 augustus van mijn beslissing op de hoogte. Aan mijn kinderen heb ik mijn beslissing maar een paar uur voordien meegedeeld, aan andere personen heb ik niets laten weten, aangezien het een persoonlijke beslissing was.

Op zondag 11 augustus ging ik zoals elke dag naar de kerk en vroeg **aan** verschillende Afghanen en aan hun leiders of ze ermee instemden dat ik zou meedoen en of ze het als een pluspunt zouden beschouwen.

Hun antwoord was bevestigend ; ze waren enthousiast en waren ervan overtuigd dat het deelnemen van een Belg een enorme steun zou zijn voor de hongerstakers.

Irma bracht me 's middag naar de kerk, maar vooraf moest ik nog een matras gaan kopen.

Mijn besluit om in hongerstaking te gaan zou ik alleen kunnen volhouden als ik mijn rug wat zou sparen, want dat is mijn gevoelige plek. Gepakt en gezakt naar E. Flageyplein in Elsene. Toen ik binnen ging met matras en zak, stond de **reporter van het** persagentschap Belga aan de deur. Hij vroeg me of ik mee in hongerstaking ging en of dat bekend mocht gemaakt worden.

Vooraf had ik aan de Afghaanse onderhandelaars gevraagd of ze akkoord waren dat ik mee in hongerstaking ging. Ze vonden het een goed idee.

De aanwezige Afghanen keken onbegrijpend, maar zeer tevreden naar mijn komst en gaven me een plaats tussen hen. Mijn eerste uren waren rustig en ik kon een praatje slaan met de Afghanen om ze moed in te spreken.

Het duurde natuurlijk niet lang voor de **media ter plaatse** waren, zowel de Vlaamse als de Franstalige media.

Tijdens die eerste dag van mijn verblijf kwam een vriendelijke politieman mijn identiteit opnemen.

Hij noteerde een verkeerde geboortedatum en 'Pol' in plaats van "Jean-Paul", mijn officiële naam. Hierdoor kon hij mij niet terugvinden in de computerlijsten.

Hij kwam terug en toen werd de vergissing rechtgezet. Waarschijnlijk was ik nog gekend als organisator van bedrijfsstakingen uit de tijd dat ik syndicaal leider was.

Mijn eerste bedoeling scheen reeds te zijn geslaagd : de mediabelangstelling voor de Afghaanse zaak was in een hogere versnelling terechtgekomen !

Achteraf bekeken was deze mediabelangstelling het lastigste aspect van mijn verblijf: het was zeer vermoeiend om drie dagen lang, zonder onderbreking interviews weg te geven aan talloze reporters en TV journalisten, het viel me des te zwaarder omdat ik 's nachts noch overdag veel kon slapen. Gebrekkige kennis van de Franse taal en het onvermijdelijke concentratieverlies na de interviews van de eerste dagen maakten het voeren van gesprekken met Franstalige journalisten er niet makkelijker op.

De eerste dag van mijn verblijf waren er ook weer onderhandelingen tussen de bemiddelaar van de minister en de Afghanen. Die duurden lang en 's avonds was er dan een algemene vergadering van alle hongerstakers. Deze vergadering was voor mij een openbaring. Iedereen, zowel mannen als vrouwen, troepten samen vooraan in de kerk. De Afghaanse onderhandelaars gaven toelichting en iedereen luisterde aandachtig. Nadien werden vragen gesteld en ontstonden er discussies die nochtans zeer ordelijk verliepen. Op het einde werd toegelicht dat er een voorstel op tafel lag maar dat er waarschijnlijk niet veel meer uit de bus zou komen. Nadien werd er gestemd met handopsteking. Minister Dewael zou aan deze democratische besluitvorming een voorbeeld kunnen nemen.

Ongeveer om twee uur 's morgens was dat gedaan, nadien volgde nog wat discussie, waarna er wat geslapen kon worden. Door de vele emoties was het niet mogelijk onmiddellijk de slaap te vatten, en bovendien weerklonk er geronk en soms kindergeschrei in de nachtelijke 'stilte' van de kerk.

foto Hongerstaking. Vergaderingen in de kerk

Ook liepen er bestendig mensen heen en weer (meer dan tweehonderd personen waren nog aanwezig), sommigen gingen een sigaretje roken, naar het toilet of gingen gewoon wat discussiëren.

Als ik dan toch wat geslapen had, begonnen de Afghanen om 6.30u elke dag de kerk te kuisen met de borstel en met water. Het verbaasde me erg dat niet de vrouwen, maar alleen de mannen kuisten !. Elke dag werden de kerk en het toilet gekuist met water en werden alle vuilbakken door hen geledigd.

De manier waarop de Afghanen de kerk netjes hielden was voor mij toch bijzonder.

Natuurlijk was ik onmiddellijk wakker door het verschuiven van alle stoelen en het kloppen met de borstel. Maar ja, buiten wat duizeligheid en zeer lichte hoofdpijn, had ik geen last van de hongerstaking; een beetje last nam ik er dan wel bij.

Het sanitair was uitermate pover: slechts een toilet en een wasbak voor 300 personen. In het begin werd eerst de vrouwen 30 minuten gegund om zich te wassen, daarna kregen de mannen evenveel tijd. Maar dat systeem werd vlug verlaten en verliep alles door mekaar.

Het was steeds wachten en aanschuiven, hoewel.... Ook al strubbelde ik tegen, ik moest nooit wachten want ik was hun gast en ik kreeg steeds voorrang.

Het stadsbestuur of het OCMW heeft na een week ook buiten de kerk enkele douches in een container geplaatst. Spijtig genoeg sloot de politie alles reeds om 19 u. af, ondanks de hitte die tot in de nacht duurde.

Het warme weer speelde de hongerstakers wel parten. Het was zelfs 's nachts snikheet in de kerk, en daardoor vielen er ook verschillende mensen flauw. Het was zeker een element dat uitputting en vermoeidheid bij de Afghanen heeft versneld. Sommigen kleedden zich 's nachts wat lichter, de omkleeding gebeurde in de biechtstoel...

Mijn vermoeidheid was meer te wijten aan het gebrek aan slaap en de vele bezoeken, dan aan de hongerstaking zelf.

Ik had allerlei boeken meegebracht om te lezen maar ik had zelfs geen tijd om een krant te lezen. Bovendien was ik er ook veel te moe voor.

Uiteindelijk was het niet-eten voor mij niet zo erg. Natuurlijk heb ik het maar tot de 4° dag mogen volhouden want toen was er een akkoord. Ik zeg 'mogen', want ik heb er spijt van dat ik niet van in het begin bij hen heb mogen zijn. Vele mensen kwamen me proficiat wensen maar ik vond dit overdreven. Irma is eens een week met een vrouwenorganisatie gaan vasten en lezingen volgen enz.... Ze heeft er veel moeten voor betalen en niemand heeft er over gesproken.

Nu was het wel zo dat zij voor een week ging, terwijl ik besloten had om het tot het einde met de Afghanen vol te houden, ook al zou dat mijn gezondheid schaden. Eens ik een beslissing van deze aard neem, kom ik daar niet op terug.

Irma, mijn vrouw, en mijn kinderen hadden nogal gemengde gevoelens bij mijn hongerstaking.

Ze waren bang omdat ze wisten dat ik tot het einde zou doorzetten en tezelfdertijd waren ze een beetje fier; ze stonden er wel achter en steunden me. Dat deed me wel plezier.

Van 's morgens tot 's avonds moest ik interviews geven en altijd hetzelfde vertellen. Dat was voor mij het vermoeiendste maar ik nam het er bij omdat de Afghaanse zaak zo in de media bleef en onder de

aandacht van het publiek. Ook voor de Afghanen was dat een motivatie omdat ze inzagen dat ze daardoor niet vergeten werden.

Naast de interviews met journalisten waren er de vele gesprekken met gewone buurtbewoners en mensen van overal die hun steun kwamen betuigen.

Hierbij waren toch wel een paar speciale gevallen.

Een vrouw kwam me een half uur lang vertellen dat ze achter de actie stond, dat ik haar niet verkeerd mocht begrijpen, maar dat de meeste Belgen schrik hadden van vreemdelingen. Deze Afghanen moesten bijgevolg eerst een gebaar stellen om alles te deblokkeren. Ze bedoelde: om een einde te maken aan de hongerstaking. Toen ik naar een voorbeeld vroeg, zei ze : 'geen sjaaltje op hun hoofd dragen'. Ik vroeg haar of ze dan dacht dat in dat geval alle Belgen geen schrik meer zouden hebben, maar ze antwoordde niet.

foto. Pol in hongerstaking met de Afghanen.

Op het einde had ze een ander origineel voorstel, namelijk dat de Afghanen hun geloof moesten afzweren.

Ik kon haar duidelijk maken dat geloof niet op iemands hoofd geschreven staat, dat bijgevolg de Belgen niet kunnen weten welk geloof iemand aanhangt en het dus geen invloed kan hebben op het wel of niet hebben van schrik. Toen kreeg ik hoofdpijn en dorst en ging op mijn matras liggen...

Een andere opmerkelijke verschijning was deze van Gust De Smul, een gemeenteraadslid in een deelgemeente van Brussel.

Ik herinner me nog levendig hoe hij op de voorlaatste dag van de hongerstaking bij mij kwam en zei : 'Pol Van Camp, proficiat, ik ben dezelfde persoon als jij, ik kom deze avond ook in hongerstaking'.

Ik zei hem dat er geen twee dezelfde personen bestonden. Men is beter of slechter, maar nooit precies hetzelfde als ik. Maar goed, ik wenste hem proficiat en zei dat hij welkom was. Hij gaf me een zak met documentatie en ik dacht dat het over Afghanistan ging. Later stelde ik vast dat het documentatie over hemzelf was. Kopieën van tijdschriften allerhande waarin hij stond afgebeeld terwijl hij opkwam voor een of ander goed doel, vooral voor het opvanghuis *Poverello*.

Hij vertelde me dat alles klaar stond om ook die avond naar de kerk te komen en dat hij mee in hongerstaking zou gaan.

Liggend op mijn matras keek ik omhoog en zag dat hij een T-shirt droeg met erop zijn naam *Gust De Smul*.

Ik dacht meteen : 'die heeft ook geen naam om mee in hongerstaking te gaan'.

Voor alle zekerheid had hij aan de reporters al een persmededeling bezorgd zodat de volgende dag in alle kranten zou staan dat ook hij in hongerstaking zou gaan.

In de loop van de avond, enkele uren nadat hij bij mij was geweest, kwam hij terug om te zeggen dat hij nog wat werk had. Hij kon die dag niet komen, maar hij zou wel toekomende vrijdag komen. Ondertussen was zijn persmededeling wel weg...

De dag na de staking stond er dan in een krant dat het gemeenteraadslid Gust De Smul ook in hongerstaking dacht te gaan, maar... 21 dagen te laat was.

Gelukkig kreeg ik ook bezoeken waar ik heel blij mee was, zoals die van mijn vrouw Irma, van mijn kinderen en van enkele vrienden van Attac zoals Els.

Ik zag ook oude strijdmakkers terug zoals Omer Mommaerts en Pol Pattaer, uit de werkgroep *WKAB* van de Kristelijke Arbeidersbeweging. Met hen had ik nog samen in de syndicale strijd gestaan. Ook individuele burens en mensen vanuit verschillende hoeken van het land kwamen een praatje doen en hun steun betuigen. Het deed goed om te zien dat er velen wakker waren geschud door de acties.

Tussendoor zag ik een delegatie van CD&V, waaronder Sabine de Betuwe, die in de kerk een lang gesprek voerde met de Afghanen. Zelf heb ik met hen niet gesproken en ik weet ook niet met welke Afghanen zij hebben gesproken.

Van een delegatie van Agalev en van de PVDA kreeg ik wel zelf een bezoek.

Agalev was gekomen met 4 of 5 mensen, waaronder de woordvoerder Bart Staes, een zekere Leen en een jonge vrouw van Turkse origine, die vroeger nog senator was geweest. Haar naam ben ik echter vergeten. Ze luisterden aandachtig naar mijn verhaal en dat van de Afghanen, en ze vertelden me dat ze zelf een voorstel hadden dat ze aan de onderhandelaar wilden overhandigen. Ze legden het uit, maar ik zei hun dat een tijdelijk statuut voor vluchtelingen zoals zij het zagen, niet ver genoeg ging en zeker nu voor de Afghanen geen oplossing zou zijn. Ik vertelde hen bovendien ook dat ik me met de houding van Agalev in belangrijke dossiers niet kon verzoenen.

Ook de delegatie van de PVDA heb ik te woord gestaan.

Wel vroeg ik hen uitdrukkelijk om niets te publiceren van al hetgeen ik hun gezegd heb. Ik zei hun dat ik geen steun kon verlenen aan een partij of organisatie die nog steeds het Stalinisme verheerlijkt en zelf nogal dictatoriaal en eigenwijs optreedt en me doet denken aan de getuigen van Jehova.

Ze vonden dat deze discussie nu niet aan de orde was. Alles bij elkaar vond ik het spijtig dat ik zo moest reageren, want op vele punten ben ik het met hen eens in de strijd voor de arbeiders en een rechtvaardige wereld. Het waren bovendien vriendelijke mensen en ze hebben nog vele toffe militanten in hun rangen.

Ondanks die drukte had ik nu en dan heel wat tijd voor gesprekken met de Afghaanse mannen en vrouwen en ook met de Afghaanse jeugd in de kerk, vooral tijdens de late avond en de nacht

Ze vertelden me hoe ze in Afghanistan hadden geleefd onder het regime van de Taliban.

Zo was er een man gemarteld omdat hij Christen was. Sommigen moesten van de ene streek naar de andere vluchten om veilig te zijn. Velen hadden vader of moeder of andere familieleden verloren. Verschillenden onder hen waren gevlucht omdat er al familieleden vermoord waren omdat ze tot een andere politieke partij of etnische groep behoorden enz.... Het spreekt voor zich dat dergelijke toestanden moeilijk in te beelden waren voor mij. Velen onder hen waren communist en bijna iedereen was moslim, hoewel ze niet allemaal even 'godsdienstig' waren.

De prijs die ze voor hun papieren en hun vlucht hadden moeten betalen lag tussen 6000 à 7000 dollar. Sommigen hadden daarvoor hun huis moeten verkopen.

De meesten hadden het geld bijeen gekregen dank zij hun familie, die het ingezamelde geld integraal aanwendde om die ene persoon of dat ene gezin te laten vluchten naar het Westen.

Een man vertelde me dat hij naar hier was gevlucht, terwijl zijn moeder en de andere kinderen naar Iran waren gevlucht waar ze nog steeds verbleven.

Zoveel mensen, zoveel verhalen, ik had geen tijd om ze op te schrijven en dat vind ik nu wel spijtig, maar ik kon alles niet tegelijk doen. Ik zal later zeker nog vele Afghaanse vrienden bezoeken om mijn achterstand in te halen. (Dit heb ik ondertussen gedeeltelijk gedaan en hun verhalen heb ik verwerkt in dit boekje)

Wel zijn er door al die gesprekken ontelbare diepe vriendschapsbanden gesmeed. Uit vroegere ervaringen weet ik natuurlijk dat men die niet actief kan blijven onderhouden. Ik ben zeker dat ik nooit uit hun hart zal verdwijnen, en dat zij ook in mijn hart voor altijd een speciale plaats hebben verworven.

Ze blijven voor mij 'vrienden uit de strijd en voor het leven'

Mijn vriend Hamid heeft ook een dagboek geschreven en zijn dochter zal het vertalen en me toezenden.

Tussendoor wisselden we adressen uit. Nadien kon ik niet altijd meer zeggen welke persoon bij welk adres paste. Ik gebruikte wel een paar trucjes om de verbanden te memoriseren, zoals *doktersvrouw* of *uit Herentals* of *lelijke man met mooie vrouw*....

Over dat laatste hebben we hard gelachen, maar ik kreeg van hetzelfde laken een broek. De man over wie het ging, schreef hetzelfde bij mijn naam nadat hij Irma had gezien.

Ook tussen de Belgen die actief waren in de buurtraad zijn goede banden gesmeed. Ik denk aan Tom, Lieve, Katleen, Griet, Angela, Edith, Henk, Selma, Mohammed en zovele anderen. Het is een opsteker om te weten dat er zich nog zovele mensen inzetten voor een rechtvaardige wereld.

Die positieve boodschap krijgt de bevolking te weinig te zien en te horen in de media.

Ik had een goede band met de Afghanen en met het comité van onderhandelaars. We hebben vele gesprekken gehad, ook vóór mijn intrede in de kerk. Mijn ervaring als syndicalist en activist bij vele stakingen en onderhandelingen over CAO's in bedrijven kwam mij hier goed van pas. Zoveel als mogelijk heb ik hen raad gegeven over strategie en in mindere mate over de inhoud. Uiteindelijk was het hun strijd en moesten zij beslissen wat voor hen aanvaardbaar was. Ik waarschuwde hen voor langdurige gesprekken die tot een zekere afmatting kunnen leiden, voor het spel van chantage en ik gaf hun de raad daar zeker nooit voor te zwichten.

Dat laatste is jammer genoeg gedeeltelijk gebeurd. Velen waren immers niet gewend dergelijke onderhandelingen te voeren. Zij die ter goeder trouw handelden, gingen ervan uit dat de andere partij dat ook deed. Men nam te gemakkelijk bedreigingen zoals *'als jullie nu niet akkoord gaan dan zal alles verloren zijn'* ernstig. De Afghanen werden hier alleszins door beïnvloed, en vermoedelijk zal dat bij ook wel een rol gespeeld hebben bij twee buurtbewoners die zich bij de onderhandelingen hadden gevoegd. Het is begrijpelijk dat gedacht werd : "We kunnen best dit nu snel aannemen, anders is morgen misschien alles van tafel geveegd, en gebeuren er ongevallen in de kerk'.

Soms word ik wel door een schuldgevoel overmand omdat ik in het begin niet nadrukkelijker aangedrongen heb om mee te gaan onderhandelen en ik dat ook niet heb voorgesteld aan het buurtcomité. De laatste nacht hebben de Afghanen het me wel gevraagd maar toen

vond ik het te laat en ging ervan uit dat ik de gesprekken zou hebben bemoeilijkt.

Ik wil niet pretenderen dat ik meer uit de onderhandelingen had kunnen puren, maar in elk geval had ik mijn ervaring toch in de schaal kunnen werpen.

Praktische en juridische bijstand voor vluchtelingen is belangrijk en noodzakelijk, maar ervaring inzake strategie is minstens even waardevol, als het er op aan komt te onderhandelen, te communiceren en actie te voeren naar de publieke opinie toe.

De laatste dag van mijn verblijf in de kerk heb ik een notaboekje laten rondgaan waarin iedereen zijn naam en telefoon kon schrijven. Hierdoor hadden we de adressen, nuttig voor een latere samenkomst, bijvoorbeeld als we een groot feest zouden geven.

Gedurende gans de hongerstaking zijn er mogelijk wrijvingen geweest tussen de verschillende mensen. Iedereen heeft tenslotte zijn eigen karakter, achtergrond, een verschillende etnische, politieke of religieuze afkomst. Ikzelf heb evenwel slechts één incident gezien : één enkele verloor na zoveel dagen vasten even zijn controle. Hij had gemerkt dat twee Afghanen in het geniep toch iets hadden gegeten en wilde één ervan een mep geven. Gelukkig kon een grote groep mannen hem onmiddellijk intomen.

Het was natuurlijk te verwachten dat hier of daar wel iemand zou 'foefelen'.

Zo naïef ben ik nu ook niet om te denken dat alle aanwezige Afghanen heiligen zouden zijn. Ik moet de bedenking maken dat in wezen alle volkeren ter wereld wat dat betreft aan elkaar gelijk zijn, met goede en minder goede en zelfs met slechte mensen.

Ikzelf heb niemand naar eten zien grijpen, en ik ben ervan overtuigd dat de meerderheid effectief niets heeft gegeten tijdens de hongerstaking. De verdachtmakingen van de minister en anderen komen mij dan ook vals en laaghartig over. Iedere hongerstaker onderging controles door de dokter en werd regelmatig gewogen. Als ze zouden gegeten hebben, dan zouden ze niet zo vermagerd zijn en zouden er zoveel niet naar het ziekenhuis zijn gebracht na te zijn flauwgevallen.

Overigens vertrouwde een Belgische arts me tijdens de laatste dagen toe : 'Het zal geen week meer mogen duren alvorens er een dode valt'

In het begin at niemand, zelfs de vrouwen niet die borstvoeding gaven, evenmin als de zwangere vrouwen. Met uitzondering van enkele zeer oude mensen was iedereen effectief in hongerstaking.

Na enkele dagen hadden Kathleen en ik een gesprek met enkele zwangere vrouwen, met de Afghaanse dokter en met een helper van het Rode Kruis.

Later vernam ik dat ook Evelyn, die behoorde tot het buurtcomité en die zelf ook zwanger was, hiermee een gesprek had gehad. We hebben de vrouwen uiteindelijk kunnen overtuigen om in eerste instantie aan hun kind te denken en om te eten. De Afghaanse dokter nam zelf ook een licht versterkend middel om overeind te blijven. Wel nam iedereen liters water tot zich, net zoals ik die ongeveer 3 liter water per dronk.

foto prv: Bijeenkomst een week na de hongerstaking van de Afghanen in 2003